

УДК 631.11:658.152 (477.85)

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ БУКОВИНИ

**РОМАНІКА О.М., АСПИРАНТ,
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Досліджується питання відтворення основних засобів аграрних підприємств Буковини на протязі останніх 7-ми років. Значна увага при проведенні досліджень приділяється вивченню альтернативних джерел фінансування оновлення основних засобів. На основі одержаних результатів дослідження запропоновані напрямки активізації інвестиційної діяльності аграрних формувань в сучасних умовах.

The question of playing the main farm enterprises Bukovina in the last 7 years. Much attention is paid to research alternative sources of funding to study the replacement of fixed assets. The results of the investigation areas to stimulate investment in agricultural units nowadays.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Стабільний розвиток аграрного сектора потребує достатнього, постійного і своєчасного відновлення основних засобів. Незважаючи на певні позитивні результати, сільське господарство Буковини розвивається під впливом кризових явищ і тенденцій. Однією з найгостріших проблем є високий рівень зносу основних засобів. Технічне забезпечення сільського господарства досягає критичної межі. Сформований раніше ресурсний потенціал, рік у рік вичерпується. Ситуація ускладнюється через низькі темпи відтворення. Тому особливо гостро стоїть проблема джерел фінансування оновлення основних засобів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання оновлення матеріально-технічної бази сільського господарства досліджувалося вченими – економістами, Я.К. Білоуськом, Т.Н. Вечерко, М.Я. Дем'яненком, Г.М. Підлісецьким, В.Л. Товстопятом, П.Т. Саблуком, В.С. Шебаніним, В.П. Яковенком та іншими. Незважаючи на значну кількість публікацій з вказаного питання, проблеми належного забезпечення та відтворення основних засобів аграрних підприємств на регіональному рівні ще повністю не розв'язані.

Формулювання цілей статті – дослідження шляхів відтворення основних засобів аграрних підприємств Буковини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток сільського господарства, однієї з провідних галузей економіки Буковини, залежить від стану основних засобів, їх якісного складу та відтворення. Аналіз стану, руху та динаміки основних засобів сільськогосподарських підприємств показує, що рівень їх відтворення не відповідає потребам виробництва і є недостатнім (табл.1). Разом з тим, за останніх три роки намітилась тенденція до відновлення основних засобів.

Таблиця 1

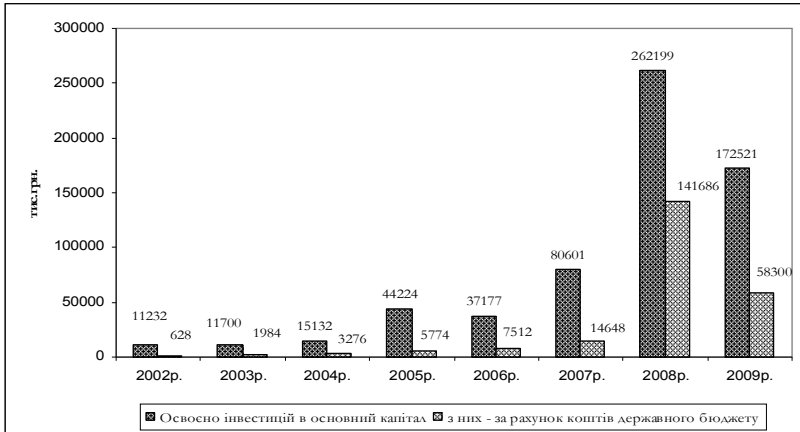
**Динаміка основних засобів
сільськогосподарських підприємств Буковини**

Показник	2003р.	2006р.	2007р.	2008р.	2009р.
Первісна вартість основних засобів, млн. грн.	1057,6	1002,0	880,7	1111,5	1307,0
Ступінь зносу основних засобів, %	45,8	41,9	40,4	41,9	21,2
Вартість введених в дію нових основних засобів, млн. грн.	39,1	78,5	56,3	242,2	124,3

*розраховано автором за даними Головного управління статистики у Чернівецькій області [3].

Якщо рівень фізичного зносу основних засобів останніми роками перевищував 40%, то вже у 2009 році – 21,2%. Вартість введених в експлуатацію основних засобів в сільському господарстві Буковини збільшується. Проте абсолютне значення цього показника є недостатнім.

Важливу роль у стабілізації сільськогосподарської діяльності відіграє інвестиційна політика. Сьогоднішній стан інвестиційного забезпечення аграрного сектору Буковини знаходиться на низькому рівні і не відповідає потребі виробництва. Зростання інвестицій в основний капітал має нестабільний характер (рис.1.). Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва особливо актуальним джерелом фінансування інвестицій залишаються кошти державного бюджету.

Рис. 1. Динаміка інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств Буковини

*розраховано автором за даними Головного управління статистики у Чернівецькій області [8].

Однак, участь держави в інвестиційному процесі залишається досить обмеженою (рис.1). В таких умовах слід звернути увагу на власні джерела відтворення основних засобів, зокрема амортизаційний фонд і прибуток (табл. 2.).

Таблиця 2

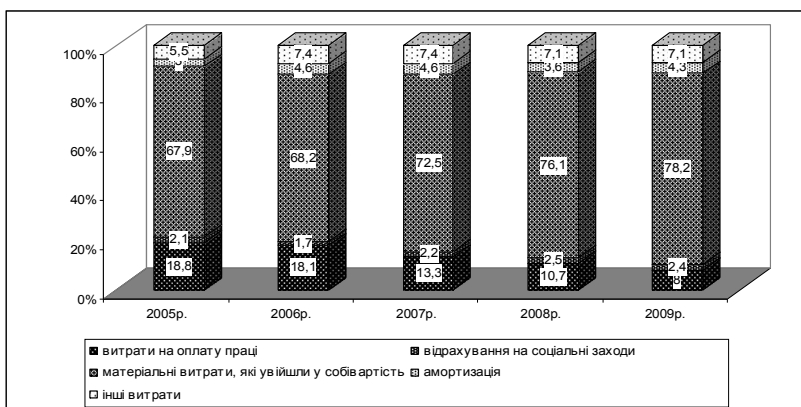
Динаміка власних джерел оновлення основних засобів у сільськогосподарських підприємствах Чернівецької області, млн. грн.

Показник	2005р.	2006р.	2007р.	2008р.	2009р.
Амортизація	58,4	40,6	44,6	69,9	53,5
Чистий прибуток	24,5	18,2	40,2	81,0	54,4
Всього власних джерел	82,9	58,8	84,8	150,9	108,0

*розраховано автором за даними Головного управління статистики у Чернівецькій області [4].

Аналіз свідчить про можливість використання власних джерел для оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Однак сума, яку аграрні

підприємства можуть інвестувати в придбання техніки з внутрішніх джерел, залишається нижче нормативної. Крім того, третина аграрних підприємств залишаються збитковими та нерентабельними, а кошти, отримані за рахунок амортизаційних відрахувань для основних засобів за минулі роки були знецінені внаслідок інфляції, диспаритету цін. Про недостатність амортизаційних відрахувань свідчить і невисока питома вага амортизації у виробничих витратах сільськогосподарських підприємств (рис.2).

Рис. 2. Динаміка структури виробничих витрат сільськогосподарських підприємств Буковини

*розраховано автором за даними Головного управління статистики у Чернівецькій області [4, 8].

Здійснювана нині амортизаційна політика не відповідає потребам розвитку аграрного виробництва, не дозволяє створювати за рахунок амортизаційних відрахувань реальні ресурси для фінансування відтворення технічних засобів та не сприяє активізації інвестиційної діяльності [2, с. 102].

Отже, сьогодні такі власні кошти для відновлення основних засобів як прибуток та амортизація не виступають повноцінним джерелом оновлення основних засобів, а зовнішні ресурси набувають для підприємств надзвичайно важливого значення. За умови нестачі власних коштів та низького бюджетного

фінансування створення нового виробничого потенціалу в аграрних підприємствах та виходу їх з кризового стану на рівень інтенсивного розвитку можливе лише при використанні банківського та позабанківського кредитування.

Нині кредити можна отримати через комерційні банки під значні відсотки та 2-3 кратну вартість заставленого швидколіквідного майна. У більшості аграрних підприємств немає такого майна, а значні відсотки за користування кредитами і вимога банків розпочати повернення коштів разом з терміном їх надання – є не підйомним тягарем для кредитоотримувачів. Таке кредитування спричиняє зростання заборгованості і може стати не рушієм зміцнення економічного становища, а її причиною банкрутства. Можливостями зниження позичкових процентів є посилення правового захисту інтересів банків, скорочення тіньових процесів в діяльності підприємств, що призведе до зниження кредитних ризиків; можливість рефінансування.

Іншим реальним джерелом інвестицій у відтворення основних засобів є лізинг. Удосконалити механізм надання техніки у лізинг можна було б направленням коштів не лізинговим компаніям, а безпосередньо сільськогосподарським підприємствам на спеціальний лізинг-рахунок. Для агроформувань і лізингодавців існуючий механізм має певні мінуси й через обмеженість поширення цієї підтримки лише на техніку вітчизняного виробництва. Також необхідно стимулювати розвиток ринку лізингу через представлення податкових пільг та удосконалення нормативно-правової бази.

Також джерелом фінансових ресурсів є кошти іноземних інвесторів. Як свідчать статистичні дані, внаслідок недосконалого інституційно-регулятивного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності Буковина не змогла скористатися і потенційними можливостями іноземних інвестицій. З 2002 по 2009 роки у сільське господарство Чернівецької області надійшло 3,7 млн. дол. США, що складає лише 1,6% від їх загального обсягу [55, с. 36]. Проте в сучасних умовах покладатися на прямі іноземні інвестиції як додаткове джерело фінансування оновлення основних засобів не варто, оскільки їх приріст залежить від таких нестабільних факторів як законодавча база, рівень інфляції, економічна політика, митні бар'єри тощо [1, с. 49].

Висновки і пропозиції. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

по-перше, загальний рівень відтворення основних засобів сільського господарства залишається низьким;

по-друге, вибір джерела фінансування оновлення залежить від конкретних умов і результатів діяльності підприємства;

по-третє, в сучасних умовах господарювання для фінансово слабких підприємств використання залучених коштів у поєднанні з активною державною підтримкою дасть змогу активізувати процес відтворення основних засобів сільського господарства та підвищити ефективність їх використання.

Література.

1. Пашнюк П.О. Джерела фінансування оновлення основних фондів та напрямки їх вдосконалення// Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. - № 9. – С.46-49.
2. Білоусько Я.К. Сільськогосподарське машинобудування: бути чи не бути? / Я.К. Білоусько, В.Я. Товстопят. – К.: ННЦ Інститут аграрної економіки, 2010. – 160с.
3. Основні засоби Буковини у 2003-2009 роках. Статистичний збірник. – Чернівці: Головне управління статистики у Чернівецькій області, 2010.- 167с.
4. Сільське господарство Чернівецької області у 2009 році.: – Стат. збірник. – Чернівці: Головне управління статистики у Чернівецькій області, 2009.- 180 с.
5. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2006 рік / За ред. А.В. Ротаря; Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці, 2007. – 484 с.
6. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2007 рік / За ред. А.В. Ротаря; Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці, 2008. – 504 с.
7. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2008 рік / За ред. А.В. Ротаря; Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці. – Чернівці, 2009. – 524 с.
8. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2009 рік / За ред. А.В. Ротаря; Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці, 2010. – 528 с.